

XII. SZÁMLASZERZŐDÉSEK, BETÉTÜGYLETEK

1. A Fizetési számla szerződés

Jogforrások:

Ptk. 6:394. §

A pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról szóló 2009. évi LXXXV. törvény (Pft.)

Az Európai Unió területén a pénzforgalmi szolgáltatások nagyságrendje egyre erőteljesebb ütemben növekszik. A belső piac működése szempontjából kulcsfontosságú az áruk, a személyek, a szolgáltatások és a tőke szabad mozgásának megvalósítása, melyhez szorosan kapcsolódik a pénzforgalmi szolgáltatások egységes piacának megteremtése. Elengedhetetlen volt hát egy közösségi szintű, korszerű és koherens jogi keret létrehozása a pénzforgalmi szolgáltatások szabályozására, ami a *belső piaci pénzforgalmi szolgáltatásokról szóló 2007/64/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv elfogadásával valósult meg.*

Az irányelv átültetése céljából született meg a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról szóló 2009. évi LXXXV. törvény.

A 2009. november 1-től hatályba lépő új törvényi szabályozás számos területen hozott változást, a teljesség igénye nélkül:

- a) a pénzforgalmi szolgáltatásokat már nem csak hitelintézetek (köztük bankok), hanem egyéb intézmények is nyújthatják, *jelentősen kibővült a pénzforgalmi szolgáltatók köre,*
- b) a pénzforgalmi szolgáltatások köre bővült, azok már nem csak fizetési számlához kötődhetnek,
- c) a bankszámla elnevezés szűkebb értelmet nyert, a törvény a fizetési számla elnevezést használja, mely magába foglalja a bankszámlát is,
- d) a pénzforgalmi szolgáltatások igénybevevői között a törvény kiemelten védi a fogyasztót, illetve a mikrovállalkozásokat. A törvény rendelkezéseitől hátrányukra nem lehet eltérni.
- e) a törvény szigorú előírásokat tartalmaz a fizetési műveletek teljesítési határidejére.

A pénzforgalmi szolgáltatás fogalmát a *hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvény* tartalmazza, amely alatt értjük, többek között, a fizetési számla vezetéséhez kapcsolódó összes tevékenységet, a fizetési műveletek fizetési számlák közötti teljesítését.

A *fizetési számla fogalmát* a Pft. határozza meg, az a fizetési műveletek teljesítésére szolgáló, a pénzforgalmi szolgáltató egy vagy több ügyfele nevére megnyitott számla, ideértve a bankszámlát is.

Miután a pénzforgalmi szolgáltatások összetett szolgáltatásokat takarnak, melyek keretei között több szerződést is teljesítenek a felek, mint fizetési-számla szerződés, ehhez kapcsolódóan fizetési megbízási szerződés, bankkártyaszerződés, stb., ezért a Pft. e külön nevesített szerződéseket *keretszerződésbe foglalja*. Értelemszerűen, a keretszerződésre vonatkozó rendelkezések kihatnak az annak tartalmát képező szerződésekre is, így a fizetesiszámla-szerződésre, és a fizetési megbízási szerződésre. A Pft. részletszabályaira a fizetesiszámla-szerződésnél térünk ki, a fizetési megbízásnál már nem ismétljük azt.

1.1. A fizetesiszámla-szerződés fogalma

Fizetesiszámla-szerződés alapján a számlavezető a számlatulajdonos számára, pénzforgalmának lebonyolítása érdekében folyószámla (a továbbiakban: fizetési számla) nyitására és vezetésére, a számlatulajdonos díj fizetésére köteles.

1.2. A jogviszony keletkezése

A fizetesiszámla-szerződés *konszenzuális szerződés*, a számlatulajdonos és a számlavezető között jön létre.

Az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény 14. § (1) bekezdés *i*) pontja az adózásra kötelezettek számára előírja a fizetési (pénzforgalmi) számlanyitási és fenntartási kötelezettséget. Ennek értelmében a belföldi jogi személyek, valamint az általános forgalmi adó fizetésére köteles magánszemélyek, egyéni vállalkozók kötelesek pénzeszközeiket fizetési számlán tartani, pénzforgalmukat ezen keresztül bonyolítani. Ezt a fizetési számlát nevezi a Pft. *pénzforgalmi számlának*.

A fizetesiszámla-szerződések jelentős részét a számlatulajdonosok *tehát* nem szabad akaratukból, hanem a jogszabály által előírt *szerződéskötési kötelezettségüknek* eleget téve kötik.

A jogszabály által nem érintett személyek szabad akarat-elhatározásból köthetnek fizetesiszámla-szerződést.

A számlatulajdonosok körét a fentiek alapján két csoportra osztjuk:

- a) Pénzforgalmi számla nyitásra kötelezett személyek:
 - aa) jogi személyek,
 - ab) forgalmi adó fizetésére kötelezett természetes személyek,
 - ac) forgalmi adó fizetésére kötelezett egyéni vállalkozók.
- b) Fizetési számla nyitásra nem kötelezett természetes személyek, akik szabad elhatározásukból kötik a fizetesiszámla-szerződést.

1.3. A számlavezető jogai és kötelezettségei

A számlavezető köteles a számlatulajdonos *szabályszerű fizetési és beszedési megbízásait befogadni*, feltéve, hogy az a fizetés kedvezményezettjét és összegét egyértelműen meghatározta.

A fizetési megbízás befogadásának további feltétele, hogy a számlatulajdonos a teljesítéshez szükséges fedezetet rendelkezésre bocsássa, azaz a fizetési megbízás teljesítésekor a fizetési számlán álljon rendelkezésre a szükséges összeg. Fedezet hiányában is teljesíthető a fizetési megbízás, ha a szükséges összeg lehívását a felek hitelkeret formájában biztosítják.

A számlavezető kötelezettsége a számlatulajdonostól, vagy harmadik személyektől a számlára érkező fizetések *elfogadása*. Ezeket az összegeket látra szóló *betétként* vagy *letétként* kell kezelnie.

A számla terhére teljesített fizetések (*terhelések*) csökkentik, a számla javára beszedett, valamint az arra beérkezett fizetések (*jóváírások*) növelik a fizetési számla egyenlegét. A fizetési számla *egyenlege* a jóváírások és a terhelések különbözete. Amennyiben a jóváírt összeg meghaladja a terhelések összegét, a számla egyenlege pozitív lesz, ha pedig a terhelések összege meghaladja a jóváírások összegét, a számla egyenlege negatív lesz. Ez utóbbi csak akkor lehetséges, ha a fizetési számlához egy hitelkeret is kapcsolódik, amelynek terhére történtek a kifizetések.

A számlavezető köteles számlakivonat útján a számlatulajdonost *havonta értesíteni a fizetési számla javára és terhére írt összegekről*, valamint *a fizetési számla egyenlegéről*.

A Pft. előírja, hogy a számlavezető a számlatulajdonos fizetési számlájának fizetési megbízás alapján történő megterhelését követően, a Pft.-ben meghatározott adatokról köteles a számlatulajdonost haladéktalanul tájékoztatni, de lehetővé teszi azt is, hogy a felek a szerződésben megállapodjanak a haladéktalan tájékoztatás mellőzéséről, azaz, hogy az adatokat a számlavezető ne egyedileg, valamennyi fizetési műveletet követően, hanem összegyűjtve, havonta egy alkalommal bocsássa a számlatulajdonos rendelkezésére.

A Pft.-ben előírt tájékoztatási követelmények minimumát a számlatulajdonos *ingyen kapja meg* a számlavezetőtől, amennyiben azonban kérésre, a törvényi minimumnál gyakoribb, vagy bővebb tartalmú tájékoztatásban állapodnak meg a felek, vagy a jogosult kérésére a tájékoztatás speciális távközlő eszközzel történik, a számlavezető díjat számíthat fel, feltéve, hogy ez részére nyilvánvaló többletköltséget okoz.

A számlavezetőt a fizetési számla vezetéséért *díj illeti meg*, ezentúl, a fizetési műveletek teljesítéséért *jutalékra*, meghatározott esetekben költségeinek megtérítésére, stb. jogosult.

A számlavezetőt a számlavezetési szolgáltatással összefüggésben keletkezett követeléseit biztosítésként *törvényes zálogjog illeti meg* a Ptk. alapján a számlatulajdonos számlakövetelése felett. Ez azt jelenti, hogy a számlavezető jogosult a számlavezetéssel

összefüggésben keletkezett követeléseivel csökkenteni a fizetési számla egyenlegét. A zálogjog a fizetési számla-szerződés megkötésével, a zálogjognak a hitelbiztosítéki nyilvántartásba való bejegyzése nélkül létrejön.

A Pft. lehetővé teszi, hogy a hitelintézetnek minősülő számlavezető a fizetési számlára befolyó pénzeszközöket használja, hasonlóan, mint a betétszerződés esetén, a betét összegét. Egyéb számlavezetőket ez a jog nem illet meg.

1.4. A számlatulajdonos jogai, kötelezettségei

A számlatulajdonos legfontosabb joga az ún. rendelkezési jog, ami a számlára való készpénzbefizetést, a számláról való készpénzfelvételt és az egyéb fizetési műveletekre vonatkozó megbízások adását, fizetési műveletek jóváhagyását jelenti.

A fizetési számla egyenlege felett a számlatulajdonos, illetve az általa meghatalmazott és a számlavezető részére bejelentett személyek jogosultak rendelkezni. A számlatulajdonos a számlavezetőnek bejelentett személyek rendelkezési jogát bármikor visszavonhatja, vagy korlátozhatja. A rendelkezési jog a számlára való készpénzbefizetést, a számláról való készpénzfelvételt és a fizetési műveletekre

A számlatulajdonos a fizetési számla egyenlege felett önállóan, vagy az általa meghatalmazott és bejelentett személlyel együttesen vagy külön-külön rendelkezhet.

Ha a fizetési számlának több számlatulajdonosa van, a fizetési számla felett a számlatulajdonosok közösen jogosultak rendelkezni.

A számlatulajdonos a számla egyenlege feletti rendelkezési jogát korlátozhatja, pl. meghatározott célra elkülöníthet pénzeszközöket, így óvadékként, fedezetigazolás céljából, pénzügyi eszköz vásárlására adott megbízás fedezeteként, melyek az elkülönítés tartama alatt csak a meghatározott célra használhatók fel.

A számlatulajdonos rendelkezési jogát törvények is korlátozhatják, pl.:

- a Ptk. feljogosítja a számlavezetőt, hogy a fizetési számlán történt téves jóváírás helyesbítése és a számlavezetés körében a számlatulajdonossal szemben keletkezett esedékes követelése érvényesítése céljából a fizetési számlát megterhelje.
- a Pft. alapján, a hatósági átutalás és az átutalási végzés teljesítése a számlatulajdonos rendelkezése nélkül történik.

A számlatulajdonos rendelkezési joga körébe tartozik, hogy a fizetési számláját terhelő fizetési műveleteket jóváhagyja. Fizetési művelet teljesítésére – a hatósági átutalás és az átutalási végzés alapján végzett átutalás kivételével – akkor kerülhet sor, ha azt a számlatulajdonos előzetesen, vagy a felek megállapodása alapján, utólag jóváhagyta. A jóváhagyásnak különös jelentősége van például azokban az esetekben, mikor a fizetési műveletet a kedvezményezett kezdeményezte (bankkártyával való fizetés elfogadóhelyen, beszedési megbízás eseteiben, okmányos meghitelezés esetén, stb.)

A számlatulajdonos a fizetési megbízás teljesítését követően haladéktalanul, de legfeljebb a fizetési művelet teljesítését követő tizenharmadik hónapnak a fizetési számla megterhelésének napjával megegyező napjáig kezdeményezheti a jóvá nem hagyott vagy a jóváhagyott, de hibásan teljesített fizetési művelet helyesbítését.

A hibásan teljesített fizetési művelet körébe bele tartozik az olyan fizetési művelet is, amelyet a számlavezető a megbízás ellenére egyáltalán nem teljesített.

A jóvá nem hagyott fizetési művelet teljesítése esetén a számlavezető haladéktalanul köteles

- megtéríteni a fizető fél részére a fizetési művelet összegét,
- a fizetési számla tekintetében a megterhelés előtti állapotot helyreállítani, és
- megtéríteni a fizető fél kárát.

A számlatulajdonos fő kötelezettsége az ellenszolgáltatás (díj, jutalék, költség, stb.) megfizetése.

1.5. A szerződés megszüntetése

A megszüntetés részletszabályait a Pft. rendezi. A felek a szerződést többnyire határozatlan időre kötik, ilyenkor meghatározhatják a felmondási időt. Egy hónapnál hosszabb felmondási idő kikötése semmis. Felmondási idő kikötésének hiányában, a számlatulajdonos a fizetési számla-szerződést rendes felmondással bármikor, azonnali hatállyal felmondhatja, ilyenkor azonban a számlavezető ellenértékre jogosult. Az ellenérték nem haladhatja meg a felmondás tényleges és közvetlenül felmerülő költségeit. E tekintetben a számlavezetőnek elszámolási kötelezettsége áll fenn.

Ha a szerződés határozatlan idejű vagy egy évet meghaladó időtartamra szól, a szerződést a számlatulajdonos az első év elteltével díj-, költség- vagy egyéb fizetési kötelezettségmentesen felmondhatja. fel.

A felek a szerződésben kiköthetik, hogy a határozatlan idejű szerződést a számlavezető is felmondhatja. Két hónapnál rövidebb felmondási idő kikötése semmis kivéve, ha a számlatulajdonos a szerződésben foglalt kötelezettségét súlyosan vagy ismételten megszegte.

A szerződés felmondása, megszűnése esetén a felek kötelesek egymással elszámolni, a felmondással egyidejűleg, vagy a felmondási idő utolsó napjáig.

2. A fizetési megbízási szerződés

Jogforrások:

Ptk. 6:394. §

A pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról szóló 2009. évi LXXXV. törvény (Pft.)

2.1. *A fizetési megbízási szerződés fogalma*

Fizetési megbízási szerződés alapján a megbízott meghatározott pénzüsszegnek a megbízó utasítása szerint, a kedvezményezett részére történő fizetésére, a megbízó díj fizetésére köteles.

A fizetési megbízási szerződés alapján adott fizetési megbízási teljesítése történhet fizetési számla keretei között, vagy a nélkül.

A fizetési megbízási adhatja a fizető fél, a kedvezményezett, illetve a hatósági átutalási megbízási és az átutalási végzés kibocsátója.

A fizetési megbízási megbízottja a pénzforgalmi szolgáltató (fizetési számla esetében a számlavezető) lesz, aki a megbízási alapján fizetési műveletet fog végezni.

A megbízó fizetési megbízási adhat saját fizetési számla-vezetőjének (átutalás, okmányos meghitelezés, beszedés), vagy a fizetésre köteles fél számlavezetőjének (hatósági átutalási megbízási és az átutalási végzés esetén), vagy a bankkártyakibocsátónak (fizetési számla nélküli hitelkártyával történő fizetés esetén), vagy a postai pénzforgalmi szolgáltatónak postai készpénzátutalási megbízási esetén, stb.

2.2. *A fizetési megbízási teljesítésének megtagadása*

A megbízott a fizetési megbízási teljesítését mindaddig megtagadhatja, ameddig a megbízó nem nyújt a fizetési megbízási teljesítésére fedezetet. Ez alól kivétel, ha a felek hitelkeretet tartanak fenn és ennek terhére kerül sor kölcsön nyújtására a fizetési megbízási teljesítése érdekében (pl.: okmányos meghitelezés, hitelkártyával történő fizetés, stb.)

2.3. *Díjkövetelés*

A megbízott abban az esetben jogosult díjra, ha a fizetési megbízási teljesítette, ami azt jelenti, hogy a pénzüsszeget

- a) a kedvezményezettnek átadta;
- b) a kedvezményezett számláján jóváírta; vagy
- c) a kedvezményezett számlavezető bankjának rendelkezésére bocsátotta.

2.4. *Felmondás*

A megbízó a szerződést addig az időpontig jogosult felmondani, azaz a fizetési megbízási meggondolni, ameddig a megbízott a megbízási teljesítését meg nem kezdte.